

קורס להכשרת מורים חונכים מלווים

תשפ"ה

היקף: 30 שעות

סילבוס לקורס: מורה חונך/גננת חונכת – שלב ב

שם מרצה: ד"ר עינת איל
אוכלוסיית היעד: מורים חונכים לאחר קורס שלב א
היקף הקורס: 30 שעות בשנה
מועד: ימי א' בין השעות 19:30-16:30 – 9 מפגשים
אופי הקורס: שילוב בין הרצאה והתייחסות חווייתית-אישית, הדרכה בקבוצות קטנות (סופרוויז'ן), כתיבת עבודה ליישום התכנים בשדה.

רציונל

להיות חונך המלווה את המורה/הגננת הצעירים בשנת עבודתם הראשונה זהו תפקיד מורכב, המחייב שילוב שבין מתן עזרה מעשית במגוון נושאים לבין עזרה בצמיחה אישית ומקצועית למתמחה. הכשרת חונכים שלב ב' מתמקדת בחונך ובזהותו האישית והמקצועית, תוך העמקת תפיסתו את תפקידו.

במהלך הקורס יושם דגש על טיפוח יכולות רפלקטיביות של החונך למיקוד קשר מיטבי עם המתמחה, תוך הרחבה של פרקטיקות בתהליך החניכה, העמקת התפיסה האישית לגבי מטרות החניכה וההשפעה על התהליך עצמו, בחינת האיזון והגבולות האישיים של החונך בין דרישות המערכת וצרכי המתמחה, מיקוד תפקידו של החונך בקליטת המתמחה בהיבט המערכתי והתמודדות עם דילמות מהשדה בתחום האתי, הבינאישי ועוד. המשתתפים יעברו התנסות בליווי וחניכה בשדה של מורים/גננות צעירים, שילווה בהדרכה בקבוצות קטנות במהלך הקורס.

מטרות

1. טיפוח וגיבוש זהות אישית ומקצועית כחונך, והבנת השלכותיה בתפקוד בשדה.
2. העמקת היכולת הרפלקטיבית של החונך בהבנת הקשר שבינו ובין המתמחה.
3. העמקת ההיכרות עם מגוון שיטות פעולה בתהליכי חניכה וטיפוח החיבור האישי בבחירת דרכי פעולה של החונך, תוך התאמה למצב ומורכבותו.
4. יצירת איזון בנושא 'גבולות' ותחומי אחריות המתלווים לתפקיד החונך.
5. פיתוח תפיסת החונך בתפקידו בקליטת המתמחה במערכת החינוכית בה הוא נמצא.
6. רכישת מיומנויות של שאילת שאלות והקשבה לקידום תהליכים דיאלוגיים ותקשורתיים במהלך המפגשים ממקום אמפטי.

7. הרחבת דרכי פעולה להתמודדות עם דילמות אתיות, בינאישיות, אישות ועוד.

תוצרי למידה

עם סיום הקורס הלומדים :

1. יגבשו לעצמם זהות מקצועית בעלת חזון כחונכים, ויבינו את השלכותיה על תפקודם.
2. יעמיקו את הבנתם בהבנת הקשר הנוצר בינם לבין המתמחה, מתוך התבוננות רפלקטיבית על תהליכים בינאישיים בקשר.
3. יטפחו את יכולתם לבחור את דרך הפעולה המתאימה להם, בשילוב שיקולי דעת למצב ולמורכבותו.
4. יפתחו גבולות מקצועיים מתוך הבנה ואיזון של תחומי אחריות התפקיד, תוך שמירה על הגמישות הנדרשת בתפקיד זה.
5. ירכשו ראייה מערכתית ברורה לגבי תפקידם כחונכים בשילוב המתמחה במערכת החינוכית.
6. יקדמו את יכולות התקשורת, ההקשבה ושאלת השאלות בדיאלוג הבינאישית שבתהליך החניכה.
7. ירחיבו את הבנתם במגוון דרכי פעולה בהתמודדות עם דילמות מסוגים שונים.

נושאי המפגשים

ברור ההתייחסות המקצועית והאישית של הלומד לתפקיד החונכות והחיבור לתפקודו תיאום בין התפיסות המקצועיות של החונך וצרכי המתמחה טיפוח ותרגול של כלים לשיפור התפקוד של החונך במהלך המפגשים בתהליך החניכה תפקיד החונך וחוויותיו האישיות בהסתכלות מערכתית השתלבות המתמחה ותפקודו הכרת התפקוד של המערכת בהתייחסותה למתמחה והבהרת תפקיד החונך מול המערכת העמקת תהליכי צפייה ומשוב במהלך שנת החניכה וטיפוח תפקודו של החונך טיפוח יכולות רפלקטיביות של החונך על עבודתו

כל מפגש כ- 3.3 שעות אקדמיות מ 16:30 עד 19:30, **מפגש סופרוויז'ן** לפי תיאום בקבוצות קטנות להנחיה אישית.

בכל מפגש יערך שילוב של היבטים תיאורטיים וחיבור ל"איש" – לתפיסות עולמו ולתפקודו של החונך בתהליך החונכות. זאת, על מנת להעמיק את התובנות של החונך למרחב המאפשר של התפקיד, מתוך רצון לדייק את התהליך על פי תפיסותיו וידעותיו המתחדשות.

מס' מפגש ותאריך	שעות מפגש סינכרוני	נושאי המפגש
1. 03.11.24	16:30 עד 19:30	היכרות ותיאום ציפיות - בכללי ובהתייחס למצב הנוכחי. "אני כחונך" התשתית לתהליך החונכות שאני בונה השנה: מיפוי אישי על פי קריטריונים ובדיקת החיבור לתפקוד המעשי. (ע"פ מודלים של חונכות שנלמדו)
2. 17.11.24	16:30 עד 19:30	"המתמחה ואני" – מי הוא המתמחה אותו אני חונך השנה? מה אני יודע עליו? מה ציפיותיו מתהליך החונכות ומה צרכיו? מה ציפיותי שלי מעצמי? מה ציפיותי ממנו? בעקבות כך- מה חשוב לי בתהליך החונכות ועל מה אצטרך לוותר (אולי)?
3. 1.12.24	16:30 עד 19:30	שאלת שאלות – חשיבות תהליך שאלת השאלות, יישום שאלת שאלות במפגש החניכה – תרגול מיומנויות של שאלת שאלות לשפור התקשורת והעברת מסר. הבנת ההשלכות ברמה האישית והתקשורתית. תרגול בסימולציות.
4. 15.12.24	16:30 עד 19:30	תפקיד החונך כגורם משמעותי לקליטה יעילה של המורה החדש/הגנת החדשה. כיצד נוצרת תפיסת העולם שלי כחונך/חונכת בתהליך החונכות, לאור החוויות האישיות שעברתי וההשלכות לתפקודי כחונך/חונכת בתהליך הקליטה של המורה/הגנת החדשים- התבוננות אישית והתייחסות מערכתית. "סיפור אישי"- השלכות וחיבורים של החוויה האישית שלי כסטזר/מורה חדש/גנת חדשה על תפקודי כחונך.
5. 22.12.24	16:30 עד 19:30	שיחות אישיות מלוות לתהליך סופרויזן
6. 12.1.25	16:30 עד 19:30	מודלים של חניכה - היכרות עם מודלים חדשים של חונכות. הבנה וחיבור אישי למשמעות שניתן ללמוד מאחד או יותר מהמודלים המוצגים.
7. 26.01.25	16:30 עד 19:30	מבנה מפגש החונכות – פיתוח דרכי פעולה בתוך המפגש שיכולים לעזור לחונך: 'סטינג' למפגש, עזרים, רצף למפגש קודם, תיעוד מפגשים ועוד.

תהליך רפלקטיבי בסיום המפגש ולקראת המפגש הבא . בנייה קבוצתית של דרכי פעולה אישיים מתוך ההתנסות האישית של החונכים, חברי הקבוצה.		
תהליכי צפייה ומשוב : הסתכלות מחודשת- התבוננות מחודשת אישית וקבוצתית על היבטים שונים בתהליך הצפייה במתמחה, למשל: קריטריונים לבחינה בתהליך הצפייה, הכנת תהליך הצפייה, משוב למתמחה, תיאום מסקנות הצפייה עם המנהל/ת, כתיבת משובים (בהתאם לנדרש למסגרת מחוץ לביה"ס), המשכיות התהליך. הבנת ההדגשים המשמעותיים לי כחונך בתהליך המשוב .	16: 30 עד 19: 30	09.03.25 . 8
פעילות סיום רפלקטיבית- ביטוי אישי לתהליך החניכה וההתפתחות שעבר החונך במהלך השנה והבנת ההשלכות לתפיסתו את תפקיד החונכות : מסקנות אישיות וקבוצתיות.	16: 30 עד 19: 30	23.3.25 . 9

דרכי ההוראה

המפגשים במליאה משלבים בין שיח ודיון לבין תהליך חוויתי וקוגניטיבי לעיבוד הנושאים, בשילוב עבודה בזוגות וקבוצות קטנות (שיח, סימולציות ועוד).
תינתן תמיכה תיאורטית של התכנים במצגת, בהתאם לצורך, שתהיה זמינה למשתתפים.

ההתנסות בשדה תהיה אישית.

ההדרכה (סופרוויזין) תינתן ברמה בקבוצות קטנות של כחמישה- שישה משתתפים. במסגרת המפגשים המשתתפים יעלו קשיים ולבטים סביב תהליך החניכה של המורים הצעירים/ הגננות בשדה. במהלך המפגשים יידונו מקרים מהשדה, מתוך הבנה דינמית והסתכלות אישית על צרכי החונך והמתמחה לגיבוש דרכי התמודדות עקרוניות ומעשיות.

דרישות הקורס ודרכי הערכה

בקורס נערך תהליך למידה התפתחותי, המשלב בין חוויות של התנסות מהשדה בשילוב ועיגון תיאורטי. לפיכך נדרש מהמורה/המלווה בקורס :

א. השתתפות פעילה במפגשי הקורס : השתתפות פעילה, סקרנית וביקורתית במהלך הלמידה במליאה, בקבוצות קטנות ובשיתוף בחוויות האישיות של הלומד בתהליכי החניכה שהוא חווה.

ב. עבודה מסכמת, הכוללת התייחסות מעשית המעוגנת בתיאוריה, מתוך התייחסות רפלקטיבית של הלומד/ת לחוויה והשלכותיה על התפקיד/התפקוד העתידי כחונך. כמו כן, התייחסות רפלקטיבית ואישית בכתב למפגשים (לחלקם, על פי בחירה). פרוט ההנחיות יעשה במהלך הקורס.

מרכיבי הציון

השתתפות פעילה – 20%.

מטלה כתובה – 80%.

ביבליוגרפיה

- בירנפלד, ג' (2001). הקשבה- מיומנות בסיסית ומרכזית ביחסי עוזר ונעזר. בתוך : ב' פרסקו ושות' (עורכים), *חונכות בהכשרה להוראה*, (עמ' 70 – 87). מכון מופת.
- בנימין, א' (2006). *הריאיון המסייע*, השאלה (פ' 5). ספריית פועלים.
- גולדנברג ג', וורדיגר, ד' (2016). תפיסת תפקיד החונך הבית-ספרי בעקבות השתתפות בקורס חונכות במכללת תלפיות. *כעת : כתב עת תלפיות*, ב' עמ' 17-42.
- כהן-משה, מ' (2020). חניכה מבוססת מנטליזציה : מודל לעבודת המורה החונך. *פסיכולוגיה עברית*. <https://www.hebpsy.net/articles.asp?id=3914>
- לזובסקי ר', רייכנברג ר' וזייגר ט' (2008), המורה החונך במסגרת ההתמחות בהוראה : מאפייני התפקיד הרצוי, הבחירה בתפקיד, ההכשרה לקראתו והערכת התרומה למתמחה. *דפים*, 45, 56-89.
- מרגולין, א., עזר, ח., זילברשטיין, מ. (2002). פיתוח חשיבה רפלקטיבית במהלך המשוב הפדגוגי – סיפור מקרה ומודל לניתוח. בתוך : מ. זילברשטיין (עורך). *אירועי הדרכה ואירועי הוראה : פדגוגיה של ספרות מקרים בהכשרת מורים*. מוכן מופ"ת.
- פרידמן, י. (2005). *הציפיות הארגוניות של המורה המתחיל*. *מגמות*, כרך מ"ד, מספר 1. 137-162.
- ריינגולד, ר. (2009). המורה המתחיל והתכנית לקליטתו המוצלחת. *פנים*, 47, 70-85. הוצאת הסתדרות המורים, הקרן לקידום מקצועי.
- לזובסקי ר., רייכנברג ר. וזייגר ט. (2007). המורה החונך במסגרת ההתמחות בהוראה : מאפייני התפקיד הרצוי, הבחירה בתפקיד, ההכשרה לקראתו והערכת התרומה למתמחה. *דפים*, 45. מכון מופ"ת.
- שוובסקי, נ', גולדנברג, ג', שץ-אופנהיימר, א' ובסיס, ל' (2015). *דברים שרואים מכאן לא רואים משם : אחריותם ומעורבותם של מנהלים וחונכים בהתמחות בהוראה*. הוצאת מכללת תלפיות ואוניברסיטת בר-אילן. *דפים*, 59, 115-141.
- שץ-אופנהיימר, א. (2011). מתח, קונפליקטים ומורכבות בתהליך החונכות. בתוך : להיות מורה-בנתיב הכניסה להוראה. אורנה שץ-אופנהיימר, דיצה משכית, ושרה זילברשטרום (עורכות). מכון מופ"ת.